

دروغ آشکار: ازدواج کوروش با محارم

ازدواج کوروش بزرگ با محارم، کاملا نادرست است

نقاشی: استاد حجت الله شکيبا

دروغ آشکار: ازدواج کوروش با محارم

ازدواج کوروش بزرگ با محارم، کاملاً نادرست است

اشکان دهقان

مطابق با به روزرسانی ۶ تیر ۱۳۹۴

کسانی که موضوع ازدواج با محارم کوروش را مطرح می‌کنند به کتزیاس استناد می‌کنند اما اصلاً در تاریخ کتزیاس ازدواج کوروش با محارم نیامده است و کوروش ستیزان کتزیاس را آشکارا تحریف کرده‌اند. کتزیاس که دختر آستیگ را به عنوان همسر کوروش معرفی می‌کند، اظهار می‌دارد که کوروش و آستیگ نسبت خانوادگی نداشته‌اند (کتاب ۲، بند ۱) پس اصلاً ازدواج با محارم نبوده است.

شوربختانه این روزها دیده می‌شود که عده‌ای موارد کاملاً نادرست را به اشخاص خوشنام تاریخ نسبت می‌دارند. یکی از این اشخاص که به تایید علامه طباطبایی، **محتمل ترین گزینه برای ذوالقرنین (ع) می‌باشد، کوروش بزرگ پادشاه هخامنشی است.** عده‌ای با بیان موارد نادرست درباره کوروش بزرگ، گویی قصد تخریب وی را دارند. یکی از این موارد نادرست **اتهام ازدواج با محارم** است که به کوروش نسبت می‌دارند که این موضوع در هیچ منبعی دیده نمی‌شود. در این نوشتار به بررسی این موضوع با توجه به اسناد و مدارک می‌پردازیم.

قبل از هر چیز باید به نحوه تاریخ پژوهی پیرامون کوروش اشاره کوتاهی بکنیم. معمولاً پژوهش‌گران در بحث‌های تاریخی و بررسی چگونگی عملکرد شخصیتی مانند کوروش که گاهی روایت‌های نا همسان درباره

او، توسط مورخان گوناگون گفته شده است، منابع مختلف مانند منابع یونانی، منابع یهودی و... را کنار هم می‌گذارند و به بررسی اشتراکات آنها می‌پردازند. خوشبختانه آثار باستانی ارزشمندی مانند استوانه کوروش بزرگ و رویدادنامه نبونئید و حتی استوانه‌ای از نبونئید (آخرین پادشاه بابل) بدست آمده است که با یکدیگر هماهنگی دارند و می‌توان گفت از نظر اعتبار در جایگاه بالاتری نسبت به گفته مورخان یونانی قرار می‌گیرند. در بررسی همسر کوروش آنچه پیش از هر چیز مورد توجه قرار می‌گیرد این است که اکثر پژوهشگران معتقدند کوروش یک همسر داشته و این موضوع با توجه به بررسی منابع بیان می‌شود. هرودوت مورخ یونانی فقط از یک همسر به صورت روشن نام می‌برد (تاریخ هرودوت، کتاب ۲، بند ۱). کتزیاس دیگر مورخ یونانی هم فقط از یک همسر نام می‌برد. در کوروش‌نامه گزنفون هم فقط از یک همسر نام برده می‌شود (ن.ک: کوروش‌نامه گزنفون، دفتر ۸، بخش ۵، بند ۱۹).

تک همسر بودن کوروش از بخش‌های مختلف کوروش‌نامه گزنفون مشخص می‌شود؛ آنجا که کوروش به مرگ نزدیک می‌شود و در راز و نیازهایش می‌گوید:

فرزندان من را، و همسر من را، و سرزمین پدرانم را ... (کوروش‌نامه گزنفون، دفتر ۸، بخش ۷، بند ۳).

همچنین بر اساس این منبع، کوروش فرزندان را از یک پدر و مادر می‌نامد و این چنین اندرزشان می‌کند:

چه کس بیش از برادر درخور دوستی، که با شمای‌اش یک پدر و یک مادر است (کوروش‌نامه گزنفون، دفتر ۸، بخش ۷، بند ۱۴).

علاوه بر منابع یونانی، در رویدادنامه نبونئید، که یک سند باستانی معتبر است از سوگواری برای همسر کوروش سخن به میان می‌آید (رویدادنامه نبونئید، ستون ۳، بند ۲۳) و در کتیبه بیستون که از زبان داریوش نقل می‌شود کمبوجیه و بردیا، پسران کوروش را از یک پدر و مادر می‌نامد (کتیبه بیستون، ستون نخست، بند ۱۰). به نظر می‌رسد که تک همسر بودن کوروش مشهور بوده است و این موضوع در منابع اشتراک دارد. احتمالاً کوروش به همسرش بسیار علاقه مند بوده است چرا که در رویدادنامه نبونئید از برگزاری مراسم سوگواری بزرگ برای وی سخن به میان می‌آید.

اما به هر حال درباره اینکه نام همسر کوروش چه بوده است و این بانو فرزند چه کسی بوده است، در منابع اختلاف وجود دارد. هرودوت وی را «کاساندان» دختر فرناسپ (از بزرگان پارسی) می‌نویسد اما گزنفون وی را دختر دایی کوروش می‌داند. کتزیاس هم نام وی را «آمی تیس» نوشته است.

کسانی که موضوع ازدواج با محارم کوروش را مطرح می‌کنند به کتزیاس استناد می‌کنند. اما بیابید ببینیم در تاریخ کتزیاس چه چیزی نوشته شده است:

کوروش (دختر) آستیگ، آمی‌تیس را نخست با احترامی شایسته یک مادر پذیرا شد، سپس (او) به همسری کوروش برگزیده شد (کتزیاس، کتاب ۲، بند ۵).

نکته مهم آنجاست که همین کتزیاس در بندهای قبل اظهار می‌دارد که کوروش هیچ نسبت خانوادگی با آستیگ نداشته است (همان، کتاب ۲، بند ۱).

داستان آنجاست که هرودوت و گزنفون، «آستیگ» پادشاه ماد را پدر بزرگ کوروش می‌دانند. اگر این موضوع را بپذیریم دختر آستیگ می‌شود خاله کوروش! اما همانطور که اشاره شد کتزیاس دیگر مورخ یونانی می‌گوید که کوروش هیچ نسبت خانوادگی با آستیگ نداشته است و فقط و فقط همین مورخ است که از ازدواج کوروش با دختر آستیگ سخن به میان می‌آورد.

پیش از این بیان شد که هرودوت، کاساندان دختر فرناسپ و گزنفون دختر دایی کوروش را به عنوان همسر وی معرفی می‌کنند. کتزیاس هم که دختر آستیگ را به عنوان همسر کوروش معرفی می‌کند، اظهار می‌دارد که کوروش و آستیگ نسبت خانوادگی نداشته‌اند. البته به طور کلی نوشته‌های کتزیاس تناقضات زیادی دارد و در بسیاری از اوقات با آثار باستانی همخوانی ندارد.

با توجه به منابع تاریخی هیچ کجا اثری از ازدواج کوروش با محارم نیست. در این موضوع از برخی اختلاف منابع سوء استفاده کرده‌اند و موضوعی را به کوروش نسبت داده‌اند.

شناسنامه نوشتار:

دهقان، اشکان (۶ تیر ۱۳۹۴). «ازدواج کوروش بزرگ با محارم، کاملاً نادرست است». پایگاه خردگان. نشانی رایاتاری:

<http://kheradgan.ir/?p=8453>

بن مایه‌ها و یاری نامه‌ها:

ارفعی، عبدالمجید (۱۳۸۹). فرمان کوروش بزرگ. تهران: مرکز دایره المعارف بزرگ اسلامی (مرکز پژوهش‌های ایرانی و اسلامی).

خالقیان، مجید (۱۵ تیر ۱۳۹۱). «بررسی همسر کوروش بزرگ». هفت کشور. نشانی رایاتاری: <https://goo.gl/FIZnvp>

کتزیاس (۱۳۸۰). خلاصه تاریخ کتزیاس از کوروش تا اردشیر (معروف به خلاصه فوتیوس). ترجمه کامیاب خلیلی. تهران: کارنگ.

گزنفون (۱۳۸۹). زندگی کوروش (تربیت کوروش). ترجمه ابوالحسن تهامی. تهران: نگاه.

لوکوک، پیر (۱۳۸۶). کتیبه‌های هخامنشی. ترجمه نازیلا خلخالی. به کوشش ژاله آموزگار. تهران: نشر و پژوهش فرزانه روز.
هرودوت (۱۳۸۹). تاریخ هرودوت. ترجمه مرتضی ثاقب فر. تهران: اساطیر.

پایگاه خردگان

تاریخ و فرهنگ ایران زمین

KHERADGAN.IR

